

Upadłości w Polsce i na świecie

Paweł Dec

Mnogość i różnorodność publikowanych informacji w zakresie statystyki upadłości przedsiębiorstw nie powinna rzutować na wiarygodność i rzetelność takich opracowań. Aktualne dane na temat upadłych podmiotów gospodarczych są nie tylko cennym źródłem informacji dla naukowców, ale także obrazują dynamikę zmian w liczbie funkcjonujących firm na

rynku. Metody zbierania danych, przygotowywanie oraz prezentacje statystyk upadłości, są różne w zależności od instytucji prowadzących badania w tym zakresie.

W Polsce statystyka upadłości podmiotów gospodarczych opracowywana jest przede wszystkim przez międzynarodowe firmy, m.in. Euler Hermes i Coface Poland, które cyklicznie publikują swoje raporty na ten temat. Zawarte są w nich np. takie informacje jak:

- liczba podmiotów gospodarczych, które zbankrutowały w danym okresie, np. kwartał, rok (tablica 1),

- porównania danych nt. liczby upadłości firm z poprzednimi okresami,

- liczba upadłych podmiotów gospodarczych w zależności od branży, formy prawnej, regionu (tablice 2, 3).

Dane za rok 2008 publikowane przez Coface Poland i przez Euler Hermes wskazują, że mimo obserwowanego spowolnienia gospodarczego na świecie, spadła w Polsce liczba firm, które zbankrutowały. Tym samym utrzymany został trend spadkowy od roku 2002, najgorszego pod względem liczby upadłości przedsiębiorstw.

Podobnie jak w latach ubiegłych, w 2008 r. najwięcej firm zbankrutowało w województwach mazowieckim, śląskim,

TABLICA 1

Liczba bankructw w Polsce według Euler Hermes i Coface Poland

Rok	Liczba bankructw	
	Euler Hermes	Coface Poland
2000	1289	1289
2001	1674	1674
2002	1863	1863
2003	1788	1798
2004	1163	1116
2005	727	793
2006	298	576
2007	480	447
2008	319*	364**

* dane za III kwartały 2008 r.

** dane za 11 miesięcy 2008 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji umieszczonych na stronach: www.eulerhermes.pl, www.coface.pl, 27.01.2009.

dolnośląskim, zachodniopomorskim i lubelskim (tablica 2).

W pierwszych trzech kwartałach 2008 r. upadło najwięcej firm produkcyjnych, budowlanych oraz usługowych. Należy tu podkreślić znaczący wzrost liczby upadłości w budownictwie w porównaniu z poprzednim rokiem (tablica 3).

Euler Hermes i Coface Poland publikują raporty bezpośrednio dotyczące statystyki upadłości podmiotów gospodarczych w Polsce, natomiast Główny Urząd Statystyczny i Ministerstwo Sprawiedliwości dostarczają pośrednich informacji na temat liczby bankructw firm w kraju. GUS nie prowadzi *czystej* statystyki upadłości firm, a zamieszcza tylko dane o liczbie przedsiębiorstw zarejestrowanych i wyrejestrowanych z Krajowego Rejestru Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON). Wciąż nie są tam uwzględniane informacje dotyczące przyczyn zaprzestania działalności lub upadłości podmiotu. GUS opracowuje wskaźniki przeżycia przez przedsiębiorstwa pierwszego roku i kolejnych lat, na podstawie których można stwierdzić, ile firm powstałych w danym roku kontynuuje swoją działalność w dalszym okresie (tablica 4). Wskaźnik przetrwania przedsiębiorstw dotyczy nie tylko firm które upadły, lecz także tych, które zawiesiły działalność, zostały przejęte, połączone, zmieniły formę prawną, itd.

Metodyka badań przyjęta przez GUS i wielkość próby badawczej (ponad 200 tys. obserwacji) powodują, że dane te przekazywane są z pewnym opóźnieniem. Wskaźnik przeżywalności pierwszego roku pozostał w 2006 r. na niemal niezmiennym poziomie w stosunku do roku 2005 (spadek o 1,1 pkt. %).

Dane pochodzące z Ministerstwa Sprawiedliwości uwzględniają liczby spraw sądowych z zakresu postępowania upadłościowego oraz naprawczego (tablice 5, 6).

W latach 2008 i w 2007 obserwowano znaczący spadek przeprowadzonych postępowań upadłościowych oraz naprawczych w porównaniu z okresem 2004-2006.

TABLICA 2

Liczba upadłości według województw

Województwo	Liczba bankructw				
	2004	2005	2006	2007	2008*
Dolnośląskie	132	83	63	42	35
Kujawsko-pomorskie	51	51	27	28	14
Lubelskie	52	44	32	32	24
Lubuskie	20	17	16	9	6
Łódzkie	35	38	37	16	10
Małopolskie	43	46	25	21	15
Mazowieckie	194	165	121	95	73
Opolskie	35	12	1	9	5
Podkarpackie	42	38	24	21	12
Podlaskie	15	18	5	6	3
Pomorskie	54	28	29	18	10
Śląskie	170	89	88	67	45
Świętokrzyskie	33	14	4	11	9
Wielkopolskie	98	77	43	19	12
Warmińsko-mazurskie	32	18	15	25	15
Zachodniopomorskie	110	55	46	27	25

* Dane za III kwartały 2008 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Coface Poland, www.coface.pl, 29.01.2009.

Statystyka upadłości na świecie

W Europie liczba przedsiębiorstw, które ogłosiły upadłość, jest monitorowana przez Eurostat, który przeprowadza badania w zakresie demografii przedsiębiorstw, podając wskaźnik *narodzin*, przetrwania i *śmierci* przedsiębiorstw.

Wskaźnik *śmierci* przedsiębiorstw według Eurostatu to stosunek faktycznej liczby przedsiębiorstw, które nie przetrwały na rynku w roku *n*, do populacji działających firm w roku *n*.

TABLICA 3

Liczba upadłości według branż

Branża	I-IX 2007	I-IX 2008
Produkcja	128	113
Budownictwo	37	55
Usługi	59	52
Sprzedaż hurtowa	52	41
Sprzedaż detaliczna	32	29
Inne	10	29

Źródło: www.eulerhermes.pl 29.01.2009.

TABLICA 4

Wskaźnik przeżycia przedsiębiorstw

Rok utworzenia	Przedsiębiorstwa zarejestrowane	Wskaźnik przetrwania pierwszego roku (w %)	Wskaźnik przetrwania w % do roku:	
			2001	2007
2000	293 435	59,0	59,0	
2001	209 384	64,5		28,1*
2002	176 492	61,5		24,6
2003	176 867	64,4		34,6
2004	155 853	61,6		42,1
2005	211 142	67,6		51,9
2006	241 352	66,5		66,5

* wskaźnik przetrwania do roku 2006 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Warunki powstania...*, op. cit.; *Raportu o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2002-2003*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2004, s. 31, *Raportu o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2006-2007*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2008, s. 25.

TABLICA 5

Sprawy upadłościowe w polskich sądach w latach 1990-2007

Rok	Złożone wnioski	Załatwione			Pozostało na okres następny
		Razem	Uwzględniono w całości lub części	Oddalono	
2000	4442	3908	876	882	3467
2001	6421	5499	905	1200	4387
2002	6814	6456	1141	1388	4749
do 30.09.2003	5736	6928	–	–	3538
1.10.2003-31.12.2003	4105	2478	–	–	1627
2004	10794	9012	–	–	3213
2005*	11173	11966	–	–	3486
2006*	9755	11156	–	–	4342
2007*	7135	7670	–	–	3671
I pół. 2008*	3612	3770	–	–	3863

* postępowania upadłościowe i naprawcze łącznie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Sprawiedliwości.

TABLICA 6

Statystyka spraw układowych w latach 1990-2003

Rok	Złożone wnioski	Załatwione			Pozostało na okres następny
		Razem	Uwzględniono w całości lub części	Oddalono	
2000	926	800	262	134	417
2001	1619	1341	351	251	692
2002	2014	1849	539	307	855
do 30.09.2003	1741	2107	–	–	492

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości.

Natomiast wskaźnik przetrwania przedsiębiorstw według Eurostatu to procentowy udział firm, które powstały w roku n i wciąż działają w roku $n+2$ w stosunku do ogólnej liczby firm powstałych w roku n (tab. 9).

Wskaźnik opracowywany przez Eurostat nie obejmuje podmiotów gospodarczych, które kończą działalność z powodu fuzji, przejęć, restrukturyzacji, podziału, rozpadu przedsiębiorstw, lub zmieniły ro-

TABLICA 7

Wskaźnik „narodzin” podmiotów gospodarczych w wybranych krajach (w %)

Państwo	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Austria	–	–	–	–	–	8,29
Belgia	–	–	–	–	–	–
Bułgaria	–	–	–	–	10,46*	11,89
Czechy	–	12,45	10,03	10,13	10,00	8,71
Dania	–	–	–	–	–	13,17
Estonia	11,20	12,97	11,49	15,51	16,31	10,98
Finlandia	7,12	7,15	7,32	7,73	8,13	8,33
Francja	–	–	–	8,38	9,46	9,42
Hiszpania	9,65	9,08	9,30	9,78	9,70	10,43
Holandia	9,45	9,61	9,91	8,45	8,73	9,81
Litwa	11,34	11,48	10,30	9,20	–	–
Luksemburg	12,40	12,23	11,39	10,61	10,36	11,12
Łotwa	16,20	10,20	21,76	10,20	10,59	11,45
Portugalia	–	7,46	5,96	–	–	–
Rumunia	10,92	11,45	12,59	18,74	18,96	18,29
Słowacja	10,07	14,93	14,97	8,83	10,55	7,31
Słowenia	6,41	6,50	7,14	6,59	8,11	8,82
Szwajcaria	–	–	–	3,50	3,64	–
Szwecja	7,03	6,58	6,09	6,07	6,49	7,02
Węgry	13,56	12,72	14,54	10,30	10,08	9,00
Wielka Brytania	12,06	11,87	11,69	13,24	14,30	13,68
Włochy	7,76	7,69	7,36	7,19	7,72	7,77

* wartość tymczasowa (wstępna)

Źródło: Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>, 26.01.2009.

TABLICA 8

Wskaźnik „śmierci” podmiotów gospodarczych w wybranych krajach (w %)

Państwo	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Austria	–	–	–	–	–	6,10
Belgia	–	–	–	–	–	–
Bułgaria	–	–	–	–	11,72*	–
Czechy	9,90	9,31	8,88	10,62	12,84*	–
Dania	–	–	–	–	–	10,33
Estonia	12,66	11,84	7,81	10,93	12,24	10,66*
Finlandia	6,47	6,59	6,79	6,80	6,79	–
Francja	–	–	–	7,59*	6,95*	6,75*
Hiszpania	7,23	6,87	6,37	6,18	6,11	6,88*
Holandia	9,21	7,94	8,28	8,03	8,59	–
Litwa	13,43	7,24	8,85	–	–	–
Luksemburg	9,21	9,36	8,91	8,82	8,63	–
Łotwa	13,17	9,25	10,26	9,37	11,61	7,86
Portugalia	4,36	4,56	4,08	–	–	14,80
Rumunia	11,23	11,61	11,31	9,87	10,46	9,56*
Słowacja	8,92	10,90	10,37	9,47	5,18*	–
Słowenia	6,16	6,35	7,15	6,08	7,18	4,41*
Szwajcaria	–	–	–	3,55	3,54	–
Szwecja	5,55	5,56	5,18	5,14	5,33	5,61
Węgry	9,91	10,41	9,30	8,95	8,87	12,01
Wielka Brytania	10,30	10,58	10,48	11,16	11,36	10,87*
Włochy	6,49	6,54	7,15	6,39	6,50	7,52

* wartość tymczasowa (wstępna)

** wartość prognozowana

Źródło: Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>, 26.01.2009.

dziej prowadzonej działalności. Dane przedsiębiorstwo jest uznawane za upadłe, jeśli nie wznowiło działalności w ciągu dwóch kolejnych lat od jej przerwania.

Statystyka upadłości podmiotów gospodarczych na świecie jest prowadzona (podobnie jak ta w Polsce) przez międzynarodowe firmy. Dane w tym zakresie publikowane przez Euler Hermes zawiera tabela 10.

W Stanach Zjednoczonych statystyka upadłości prowadzona jest m.in. przez American Bankruptcy Institute (tablica 10). Zbierane i analizowane są tam informacje na temat liczby upadłości przedsiębiorstw oraz konsumentów.

ABI, podobnie jak firmy Euler Hermes i Coface, udostępniają komercyjnie pozyskane przez siebie, szczegółowe dane dotyczące konkretnych przypadków bankructw.

W 2007 r. liczba upadłości przedsiębiorstw w USA gwałtownie wzrosła w porównaniu z rokiem 2006 (o 43,8%). Z kolei dane publikowane przez Euler Hermes (tab-

lica 11) wskazują również na wzrost liczby bankructw firm w 2008 r.

Publikowane statystyki upadłości podmiotów gospodarczych w Polsce są wybiórcze oraz trudno dostępne. Podawane liczby bankrutujących firm wciąż są fragmentaryczne, a także różnią się pomiędzy poszczególnymi instytucjami, które je przygotowują. W dalszym ciągu brakuje bezpłatnej bazy *on-line*, w której byłyby zamieszczane całościowe informacje na temat przypadków upadłości podmiotów gospodarczych w kraju. Niezmiennie pozostają oczekiwania, co do zawartości takiej bazy. Publikowane w niej mogłyby być przede wszystkim informacje o:

- liczbie upadłości według rodzaju prowadzonej działalności,
- liczbie upadłości według formy prawnej podmiotu gospodarczego,
- liczbie upadłości według wielkości przychodów przedsiębiorstw,
- liczbie upadłości według liczby zatrudnionych w przedsiębiorstwie,

TABLICA 9

Wskaźnik przetrwania podmiotów gospodarczych w wybranych krajach (w %)

Państwo	Wskaźnik przetrwania w poszczególnych latach w %						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Czechy	-	-	-	65,91	64,97	61,07	-
Estonia	-	-	62,11	71,12	73,07	65,61	-
Finlandia	68,75	70,46	71,72	70,15	68,27	66,66	-
Francja	-	-	-	-	-	78,29*	-
Hiszpania	69,32	70,07	71,16	73,80	75,64	71,93	-
Holandia	-	71,04	73,55	74,12	71,81	73,13	-
Litwa	-	-	71,43	81,38	-	-	-
Luksemburg	77,24	77,17	76,05	75,15	76,20	73,94	-
Łotwa	-	-	69,88	74,60	61,09	69,40	72,99
Norwegia	74,83	70,16	-	-	-	-	-
Portugalia	-	-	-	-	-	-	59,49
Rumunia	-	-	70,96	69,62	76,87	78,60	-
Słowacja	-	-	89,33	82,79	66,49	72,76	-
Słowenia	-	-	84,06	84,61	83,18	82,51	-
Szwajcaria	-	-	-	-	-	70,70	-
Szwecja	86,82	89,30	88,04	87,20	87,78	85,76	87,25
Węgry	-	-	67,62	68,66	70,44	66,20	63,09
Wielka Brytania	78,64	79,86	81,82	82,48	81,95	81,21	-
Włochy	71,31	76,65	77,74	77,48	74,88	75,40	74,65

* wartość tymczasowa (wstępna).

Źródło: Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>, 26.01.2009.

- liczbie upadłości według okresu funkcjonowania podmiotu gospodarczego,
 - liczbie upadłości w poszczególnych województwach, w dużych miastach,
 - przyczynach upadłości przedsiębiorstw,
 - dynamice upadłości w poszczególnych latach,
 - porównaniach liczby bankructw w Polsce z danymi z innych krajów,
 - liczbie prowadzonych postępowań upadłościowych i naprawczych w sądach,
 - liczbie upadłości konsumenckich.
- Precyzyjne i wiarygodne dane dotyczące liczby oraz przyczyn bankructw podmiotów gospodarczych w Polsce umożliwiłyby dokładne monitorowanie dynamiki zmian w liczbie upadłych firm. Baza zawierająca kompleksową statystykę upadłości byłaby przydatnym źródłem informacji dla naukowców prowadzących badania na temat bankructwa, a także dla inwestorów czy przedsiębiorców, jako element edukacyjny i wspomagający proces zarządzania.

TABLICA 10

Liczba upadłości przedsiębiorstw w wybranych krajach w latach 2005-2008

Kraj	2005	2006	2007	2008
Austria	7056	6707	6500	6600
Chiny	3196	3630	4000	4600
Czechy	1282	1278	1150	1120
Dania	2495	1987	2300	2450
Grecja	590	540	510	540
Hiszpania	869	853	886	927
Holandia	6780	5941	5170	4960
Irlandia	355	354	335	350
Japonia	12998	13245	14100	14800
Niemcy	36843	33000	28500	28500
Norwegia	3540	3032	3000	3600
Polska	984	648	415	400
Portugalia	1747	1834	1870	1890
Słowacja	1645	1723	800	500
Szwajcaria	4751	4528	4330	4200
Szwecja	6784	6160	5860	5740
Węgry	7983	9447	11300	13600
Wielka Brytania	23732	24031	20400	22100
Włochy	12148	10900	5500	7000
USA	39201	19695	29600	31100

* część danych opartych na prognozach Euler Hermes.

Źródło: Euler Hermes, www.eulerhermes.com, 28.01.2009.

TABLICA 11

Liczba upadłości w Stanach Zjednoczonych

Rok	Upadłości ogółem	Upadłości przedsiębiorstw (Business Failings)	Upadłości nieprzedsiębiorstw (Non-Business Failings)	Procent upadłości konsumenckiej do ogólnej liczby upadłości
2000	1 253 444	35 472	1 217 972	97,17%
2001	1 492 129	40 099	1 452 030	97,31%
2002	1 577 651	38 540	1 539 111	97,56%
2003	1 660 245	35 037	1 625 208	97,89%
2004	1 597 462	34 317	1 563 145	97,85%
2005	2 078 415	39 201	2 039 214	98,11%
2006	617 660	19 695	597 965	96,81%
2007	850 912	28 322	822 590	96,67%

Źródło: <http://www.abiworld.org/>, 28.01.2009.

Bibliografia

Dec P., *Statystyka upadłości*, „Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie”, Warszawa 2006, nr 1, s. 74-80.

Dr **Paweł Dec**,